

Truslen fra nye kvægsygdomme i Europa

Erik Rattenborg
Dyrlæge, ph.d.
Sundhed & Velfærd
Kvæg
SEGES Innovation P/S

STØTTET AF

Mælkeafgiftsfonden

Kvægafgiftsfonden

Indhold

Overvågning af kvægsygdomme

- Passiv overvågning
- Aktiv overvågning

Beredskab

Sygdomme

- Lovomfattede kvægsygdomme

Smitsomme kvægsygdomme

Lovomfattede kvægsygdomme

- Mund- og klovesyge
- Lumpy skin disease
- Bluetongue
- Epizootisk hæmorrhagi sygdom (EHD)
- Bovin virusdarré (BVD)
- Infektiøs bovin rhinotracheitis (IBR)
- Kvægtuberkulose
- Fugleinfluenza

Overvågning

Passiv overvågning

Der gerne skulle være særdeles aktiv via:

- Landmænd
- Praktiserende dyrlæger
- Kødkontrol på slagterierne
- Overvågning på laboratorier

Observer og anmeld!

Overvågning

Aktive overvågningsprogrammer

- BVD
- IBR
- *Salmonella* Dublin
- B-streptokokker
- Bluetongue
- (kvægtuberkulose, brucellose, *Mycoplasma bovis*, m.fl.)

Antal ejendomme overvåget årligt (2024)

Lovpligtig overvågning

Besætninger overvåget på tankmælksprøver

Infektion	Mælkeleverende (alle)
BVD x4	2.163
IBR x1	2.122
<i>Salmonella</i> Dublin x4	2.168
B-streptokokker x2	2.151

Besætninger overvåget på blodprøver

Infektion	Ikke-mælkeleverende
BVD	7.300
IBR	6.967
<i>Salmonella</i> Dublin	8.182

Organiseret veterinært beredskab

Fødevarestyrelsens veterinære beredskab

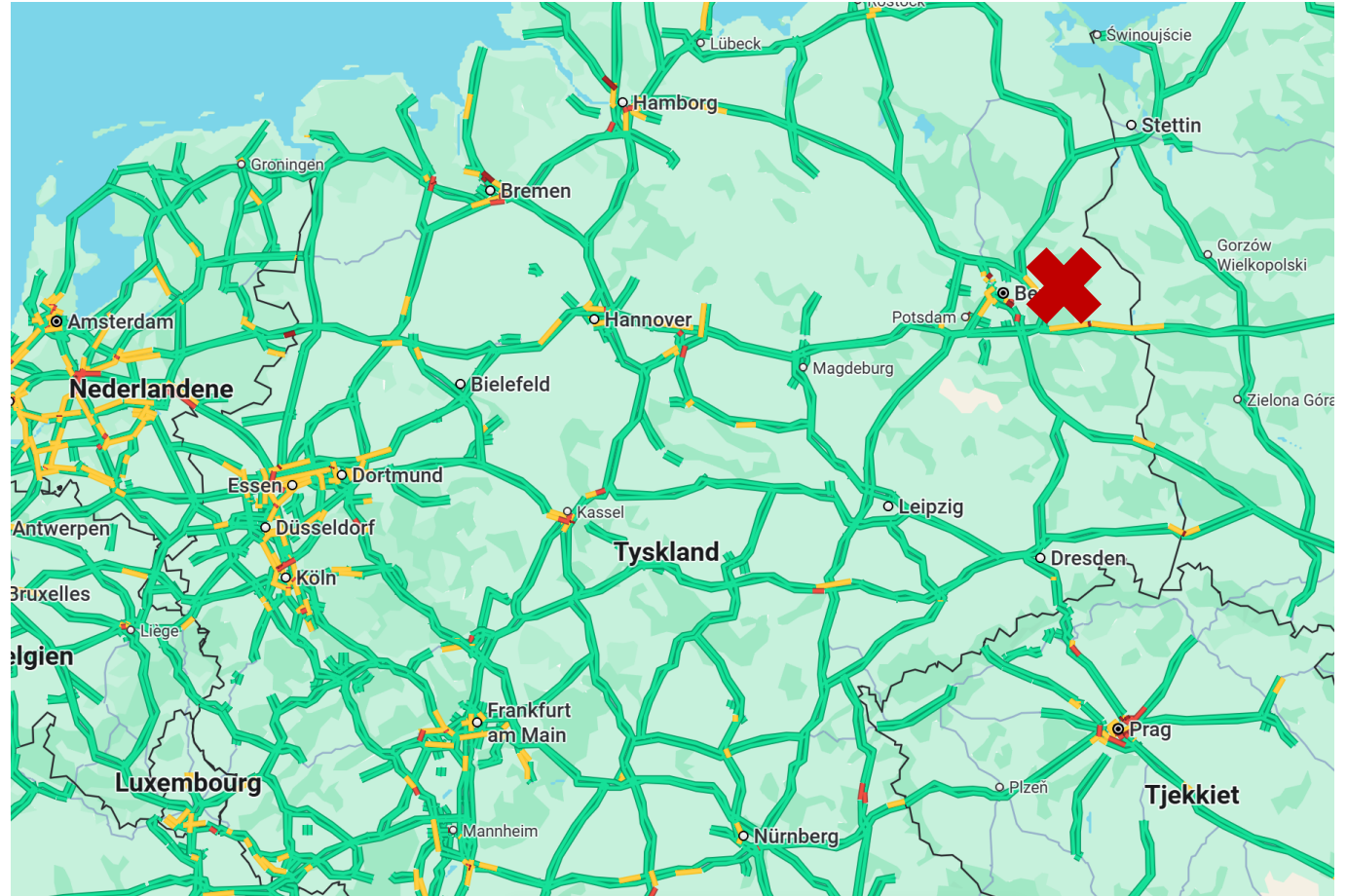
Landbrug og Fødevarers veterinære beredskab

SEGES' veterinære beredskab for smitsomme kvægsygdomme

Lovomfattede kvægsygdomme

Mund- og klovesyge (senest i DK i 1983)

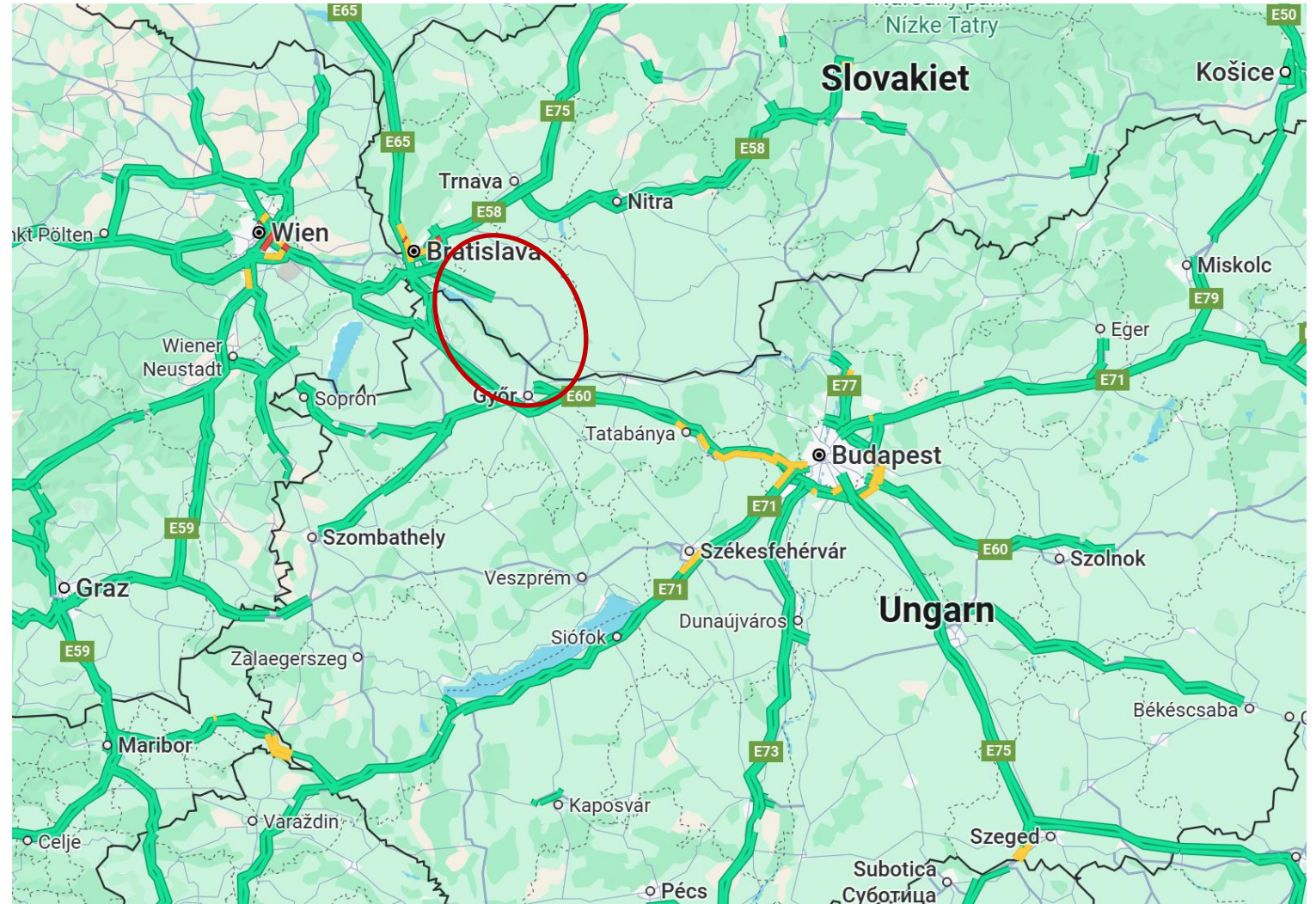
Udbrud i 2025 i Tyskland (1)

Mund- og klovesyge

Ungarn (5)

Slovakiet (6)

Mund- og klovesyge

Risikoeskaleringstrappe for tiltag i regi af erhvervet

MEGET HØJ

Spredning til Schleswig-Holstein

Høj

Spredning til tæt på Østersøkysten eller tættere end 200 km fra Danmark

MIDDEL HØJ

Spring til områder mellem 200 og 500 km fra Danmark

MIDDEL

Spredning mellem flere besætninger i EU mere end 500 km fra Danmark

LAV

Enkeltstående eller meget afgrænset udbrud i EU mere end 500 km fra Danmark

- Udvidelse af sort område – DANISH
- 48 timers karantæne – kontakt klovbærende dyr

- Som i **LAV**
- Tøj og fodtøj skal være tilknyttet besætningen, og må ikke have været brugt i udlandet.
- Oplysningskampagne til Zoologiske haver og dyreparker.

- Udvidelse af sort og rødt område i DANISH
 - Begrænsede direkte eksporter af levende dyr
 - GPS data / registrering af alle indenrigsflytninger
- Muligheder for transport korridorer afdækkes og implementeres
- Kalve fra nye smittede områder i Tyskland til Holland => Holland sort
- Kun besøg af dyrlæger mv der arbejder i Danmark
- Ekstra sæbevask af trinbrætter og hjulkasser på transportbiler til levende dyr
- Forsøge at få gjort vask og desinfektion af transportbiler ved grænsen lovpligtig
- Anbefaling af stop for import af avlsdyr, avlsmateriale, embryoer og sæd fra

- **VINDBÅREN SMITTERISIKO**
- Hele Tyskland sort i DANISH
 - Kun eksport via samlestalde
- Kun nødvendige og uopsættelige besøg i danske besætninger (KUN dyrlæger, montører, inseminører, klovbeskærere mv.)
- Virtuelle møder og materiale til praktiserende dyrlæger – smittebeskyttelse i besætninger.
- Anbefaling af stop for fysiske samlinger (møder etc.) – kontakt med klovbærende dyr og besætninger.
- Arbejde for genindførsel af 7/30 dages reglen (drøvtyggere)
- Anbefaling af ingen kontakt til klovbærende dyr i Zoo mv

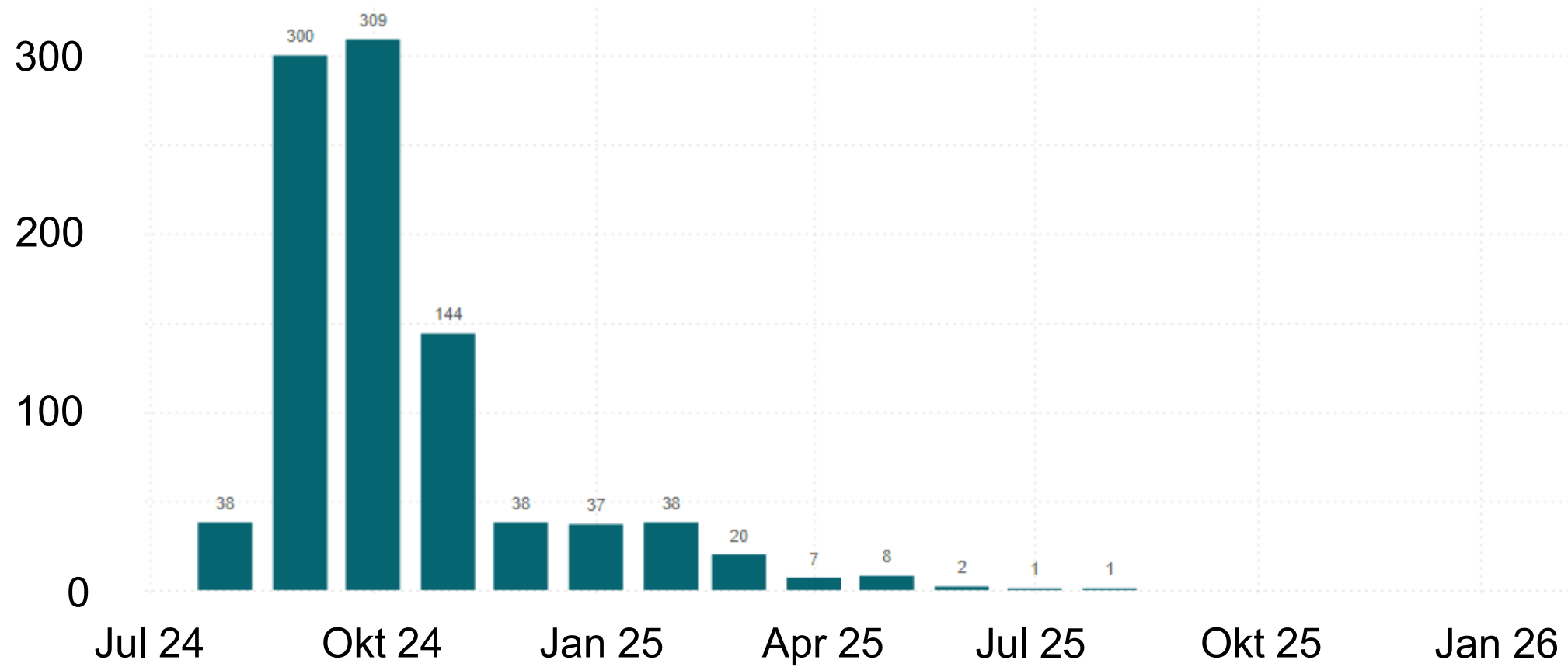
- Stor risiko for **VINDBÅREN SMITTE**
- Styrket fokus på smittebeskyttelse mellem danske besætninger
- Evt. suspendering af sundhedsrådgivningsaftaler
- Kraftig informationsindsats over for alm danske borgere færd gennem Nordtyskland og adfærd ved returnering til DK
- Information til turister
- Arbejde for lovgivningsmæssig stop for import/samhandel af "risikomateriale"
- Alle transporter/køretøjer til danske til danske besætninger via grænsen skal sæbevaskes og minimeres.
- Anbefaling af minimering af afstande som dyr til levebrug flyttes over i DK
- Kommunikation til besætningsejere om vigtigheden af hyppige og grundige tilsyn med ekstensive hold af dyr.

Lumpy Skin Disease (aldrig konstateret i DK)

Lumpy Skin Disease Virus er et koppevirus, der hovedsageligt spredes med blodsugende insekter og flåter.

- I 2015 spredte LSD sig i det sydøstlige Europa med udbrud i Grækenland, Bulgarien, Nordmakedonien, Albanien, Serbien, Montenegro og Kosovo. Udbruddet blev bekæmpet ved vaccinationskampagner, og sidste tilfælde var i 2017.
- I 2023 dukkede LDS igen op i Nordafrika, og i 2025 er der udbrud i Italien, Frankrig og nu også Spanien.

Bluetongue type 3 (BTV-3)

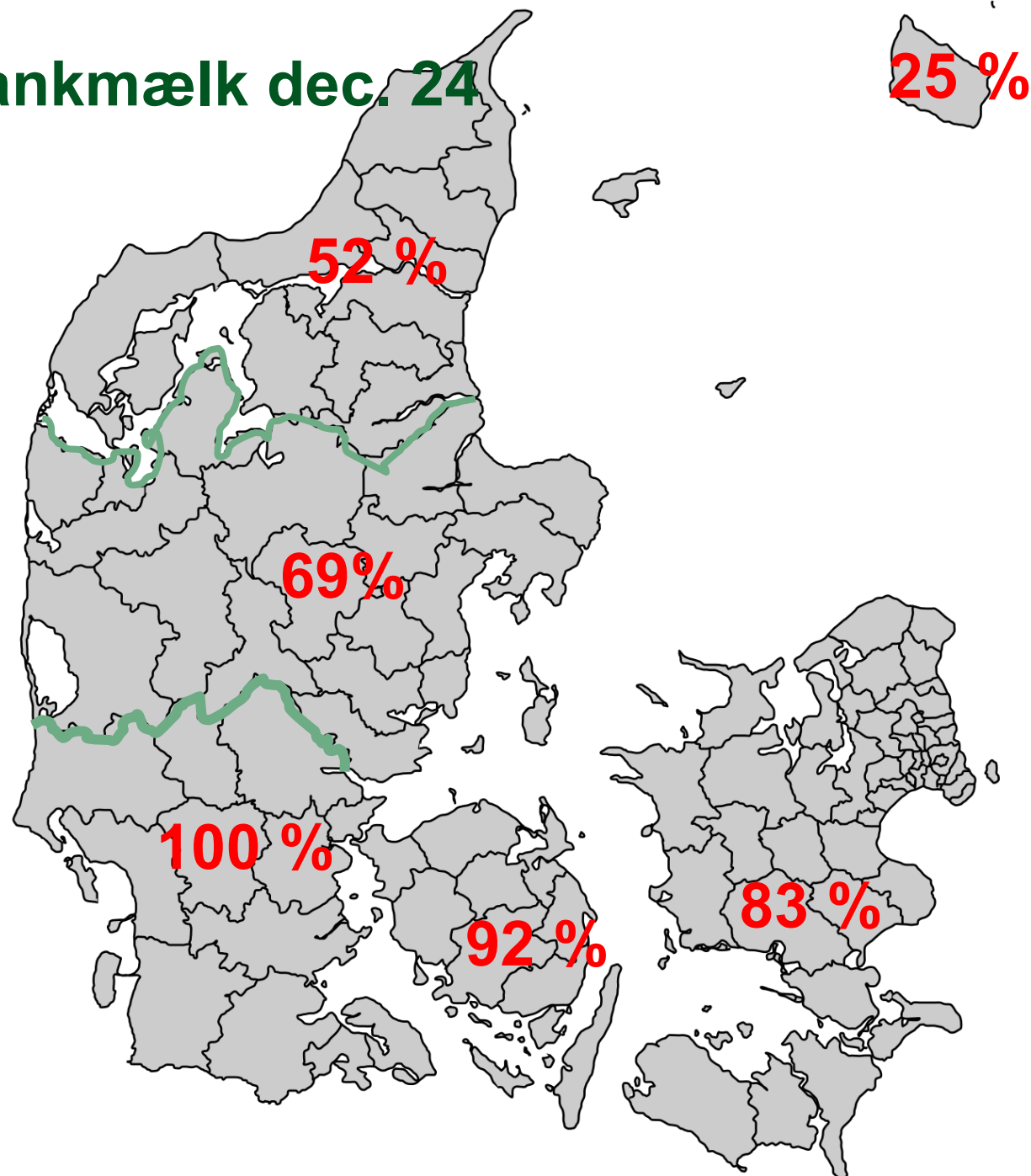

BTV-3 overvågning af tankmælk dec. 24

Procent ikke-negative

I alt 164 prøver

Ikke-negative =
positive + inkonklusive

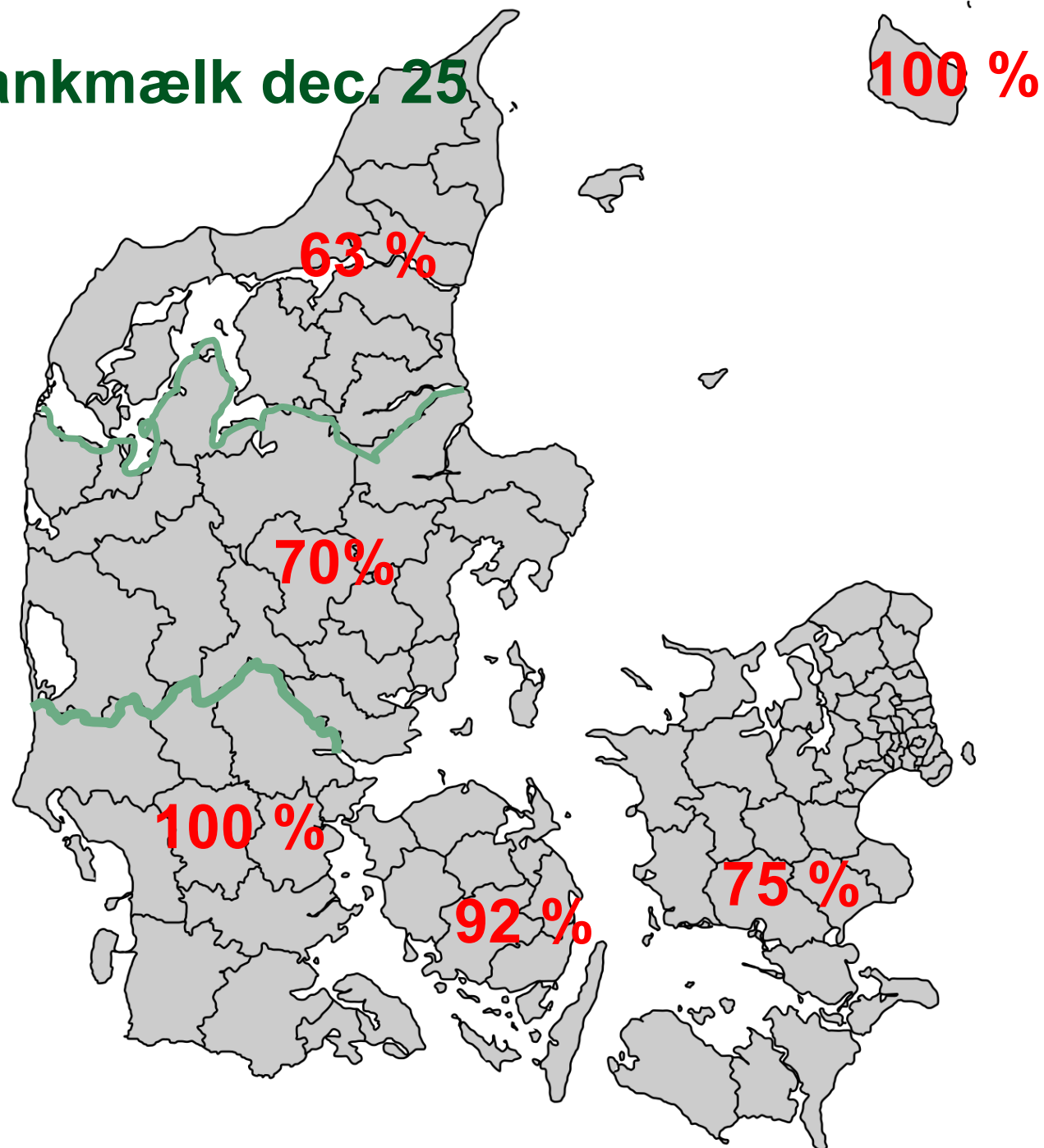

BTV-3 overvågning af tankmælk dec. 25

Procent ikke-negative

I alt 147 prøver

Ikke-negative =
positive + inkonklusive

BTV- 3 overvågning af tankmælk dec. 25 – gengangere fra 2024

13 gengangere – negative i 2024, ikke registreret smittet, ikke vaccineret

- 12 negative
- 1 positiv

Tyder alt i alt på stærkt begrænset smittespredning i 2025.

Bluetongue 2026 -

Sandsynligvis begrænset smittespredning med BTV-3 i 2026

Nye typer (BTV-8) kan banke på

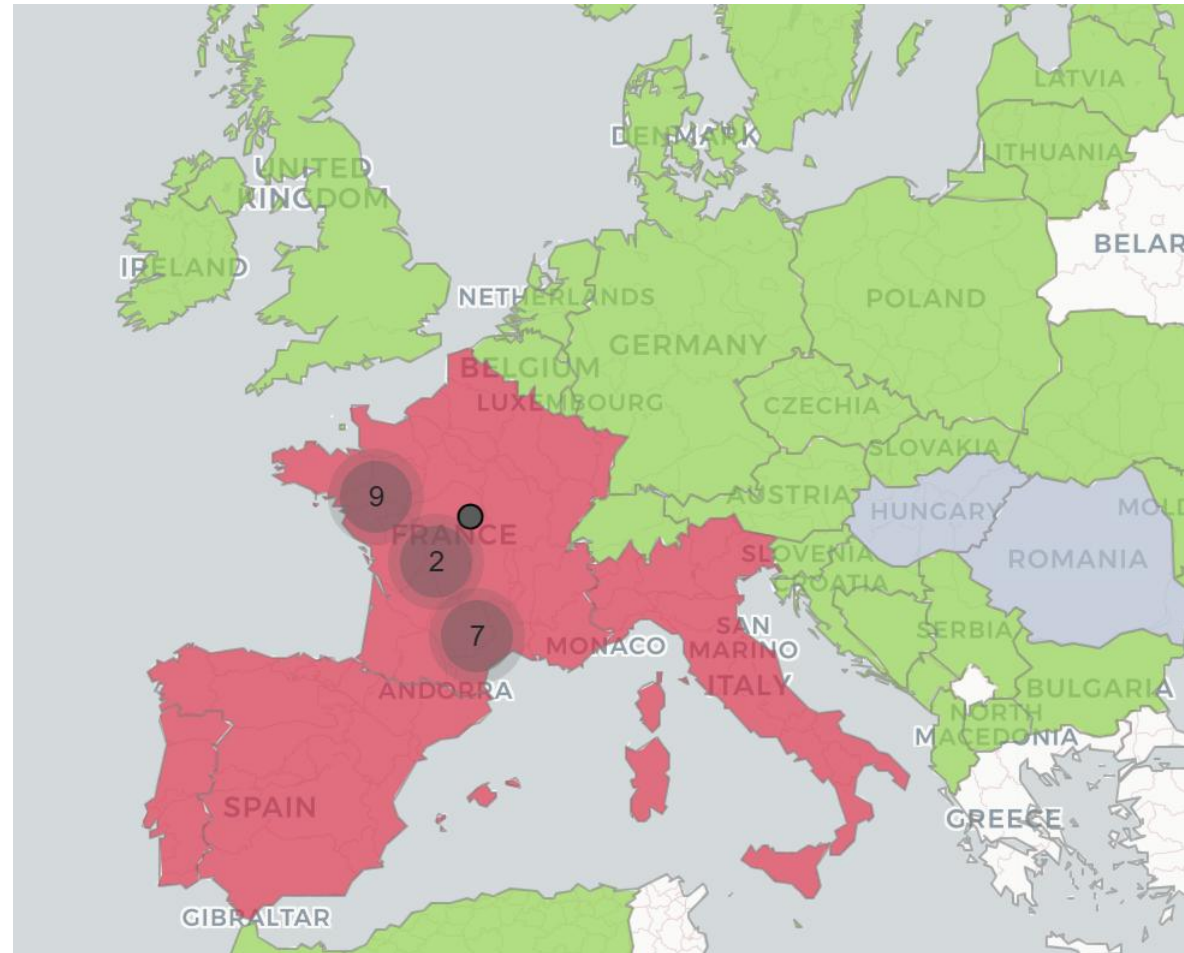
Husk anmeldepligten!

- Evt. mund- og klovesygeudbrud, EHD og andre BTV-typer skal opdages tidligt.

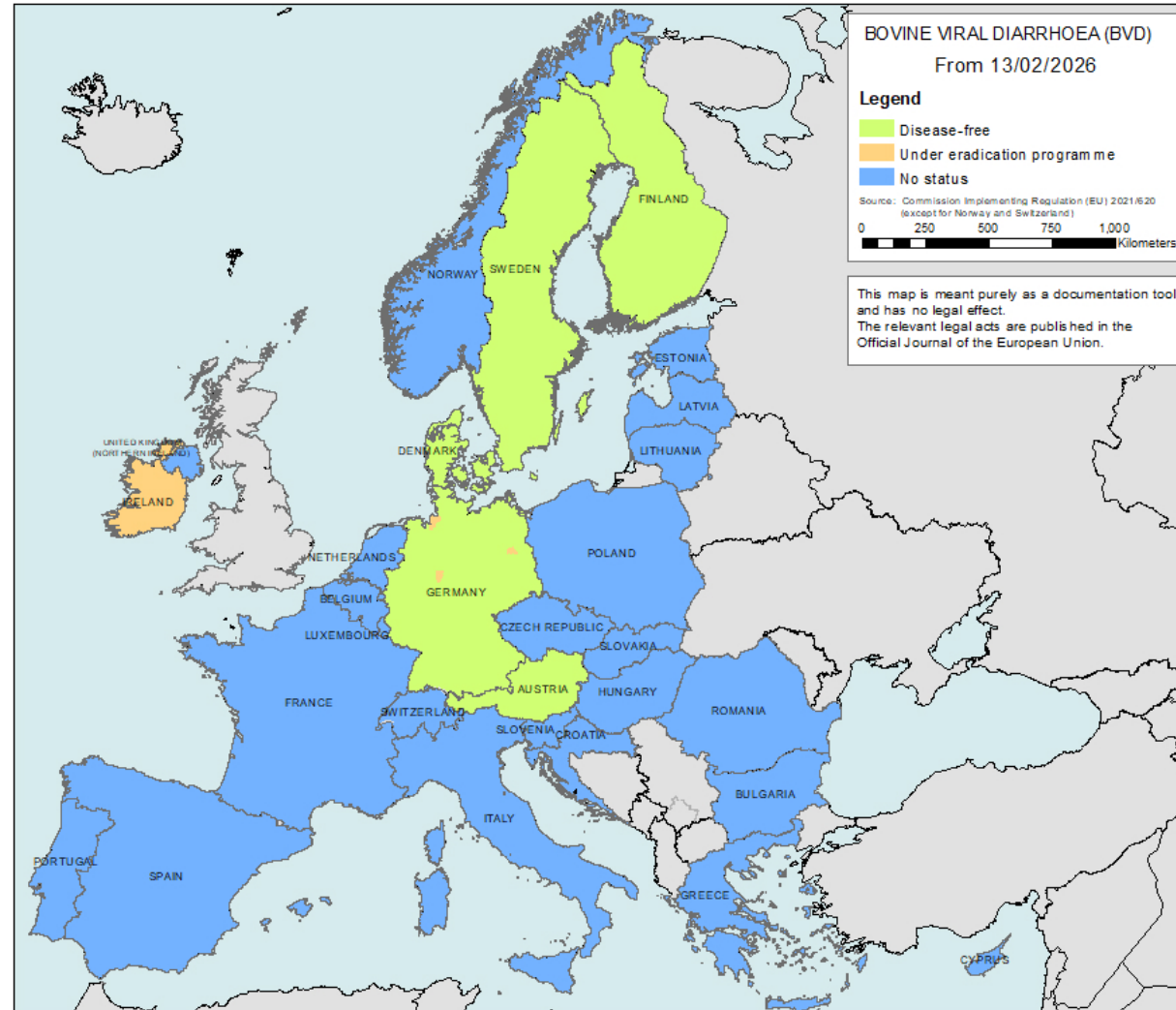
EHD (aldrig konstateret i DK)

Nyere virussygdom i Europa. Siden 2022

- Rammer drøvtyggere
- Spredes med mitter
- Mange symptomer sammenfaldende med bluetongue

BVD (fri status siden 2022)

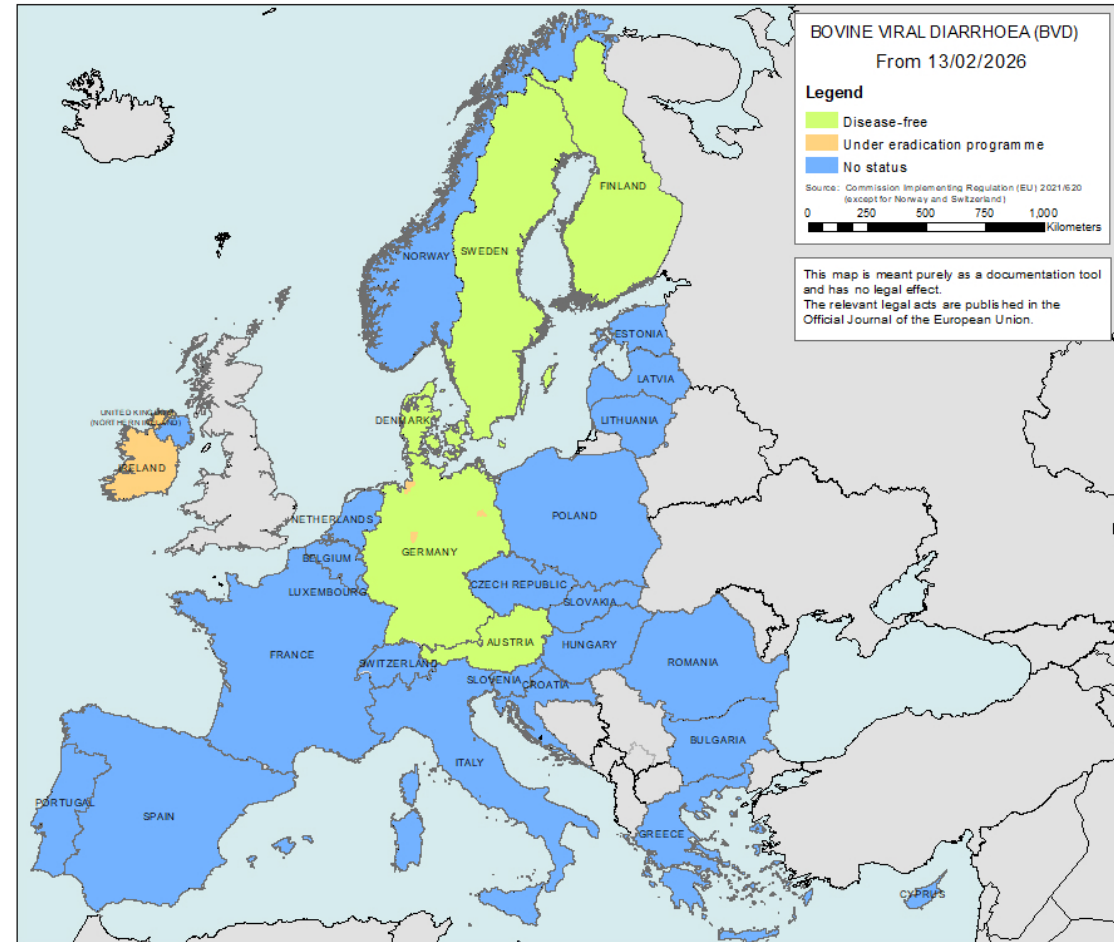

BVD

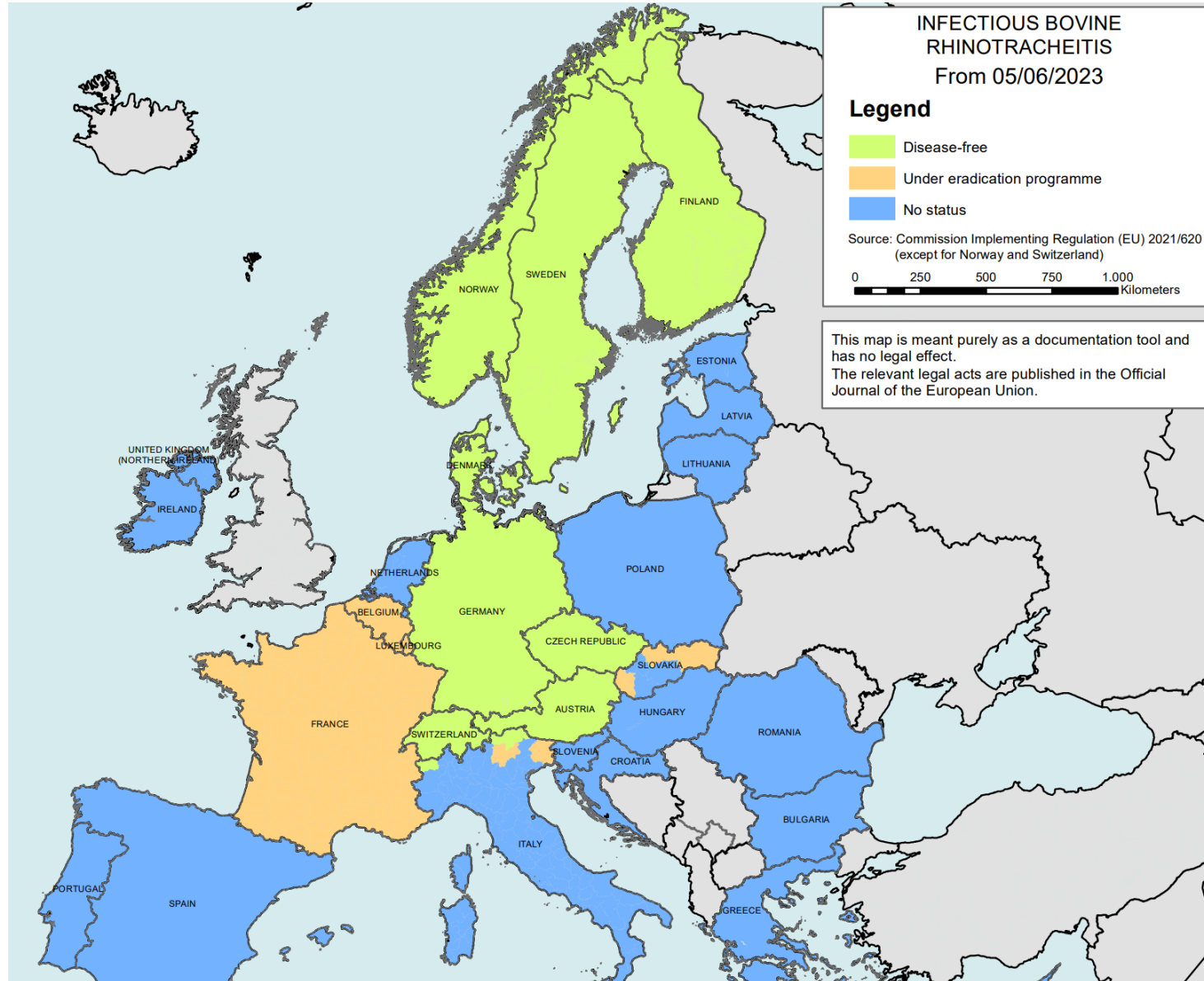
Nyt udbrud i Danmark

-Opdaget ved overvågningen i september 2025

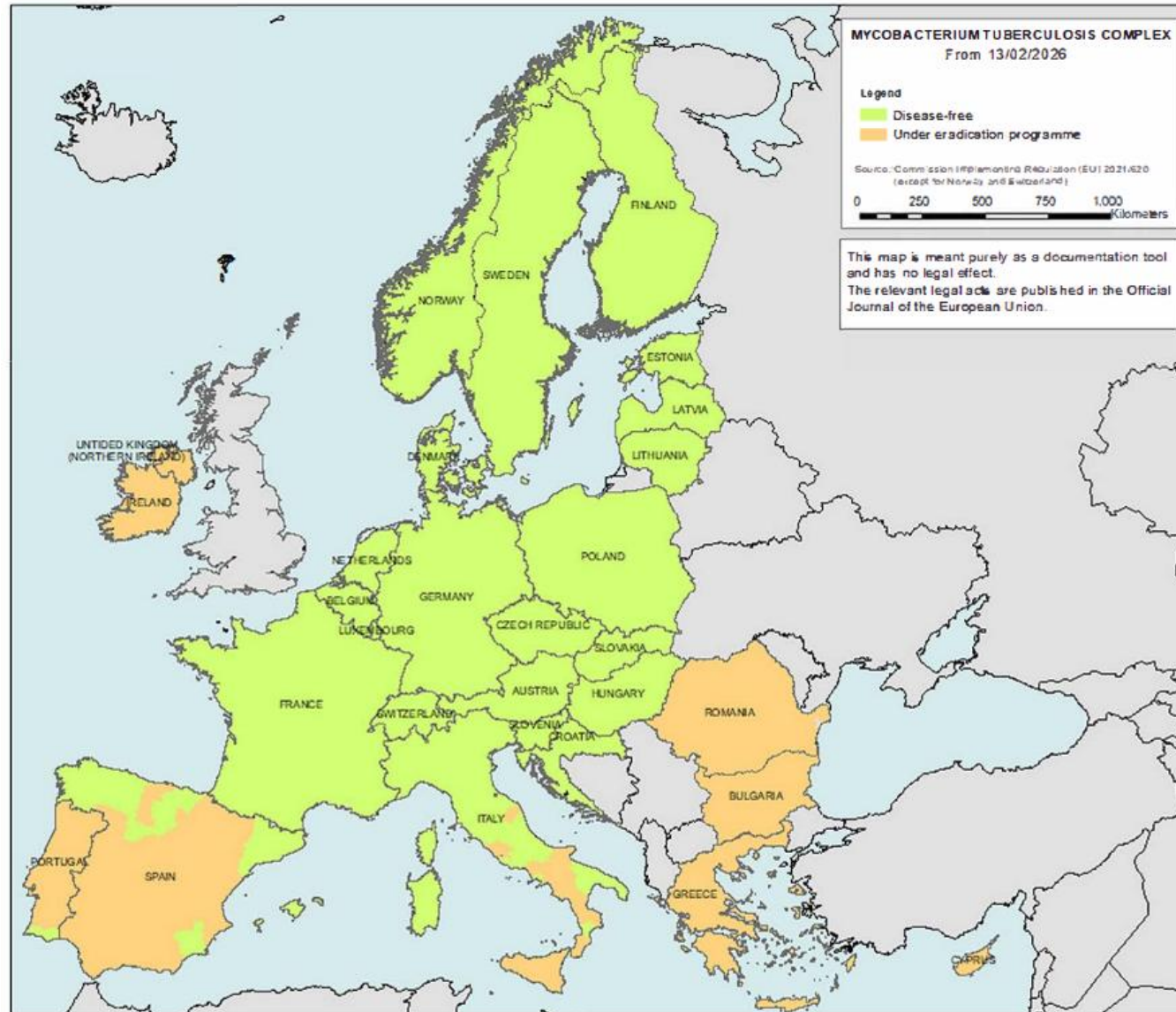
-Stor malkekvægsejendom med 800 køer, 1.350 kreaturer (1.600 dyr i alt fordelt på 3 ejendomme)

IBR (fri status siden 1994, seneste udbrud 2004)

Kvægtuberkulose (Udryddet 1959)

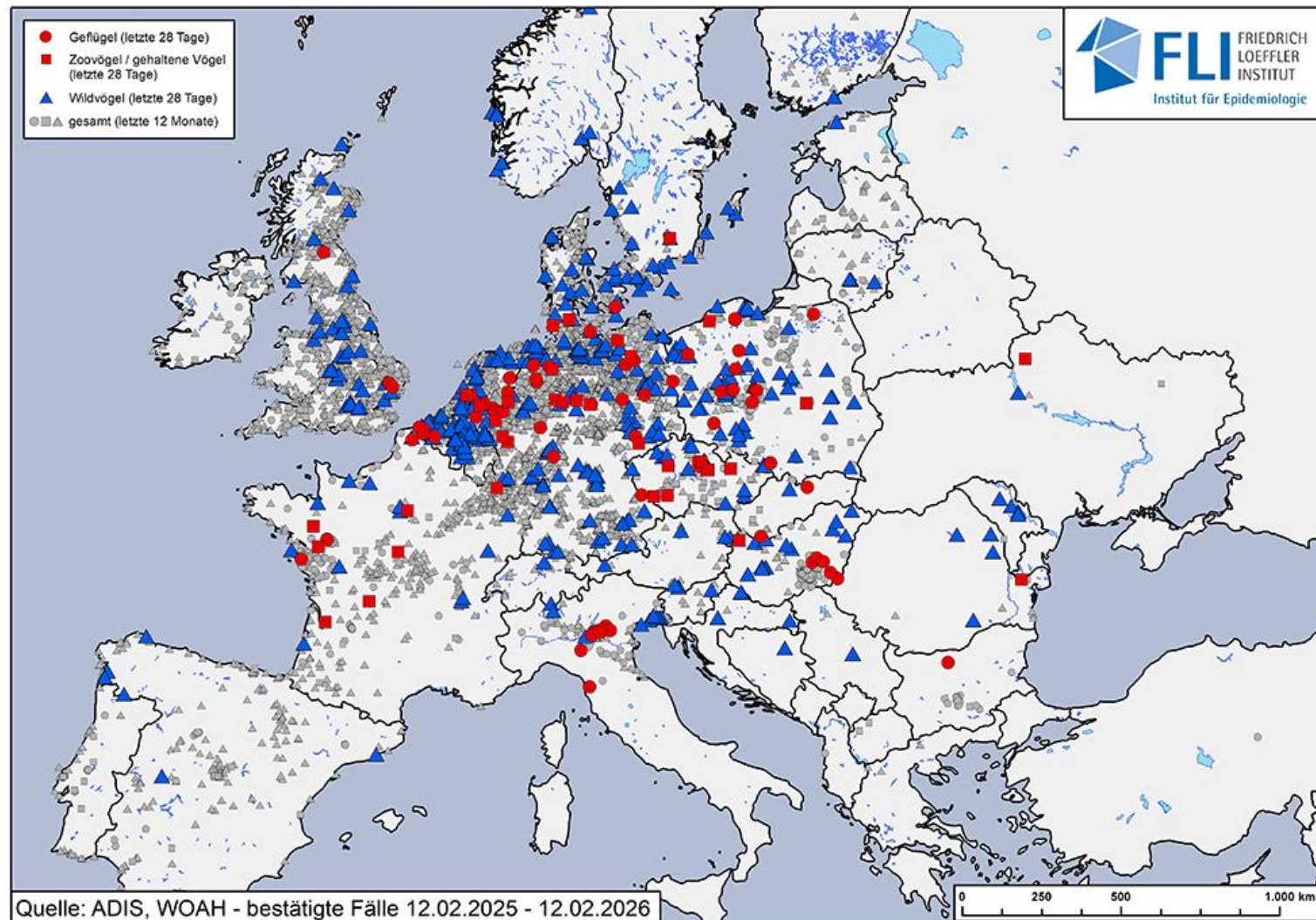

Fugleinfluenza (HPAI) i kvæg (aldrig konstateret i DK)

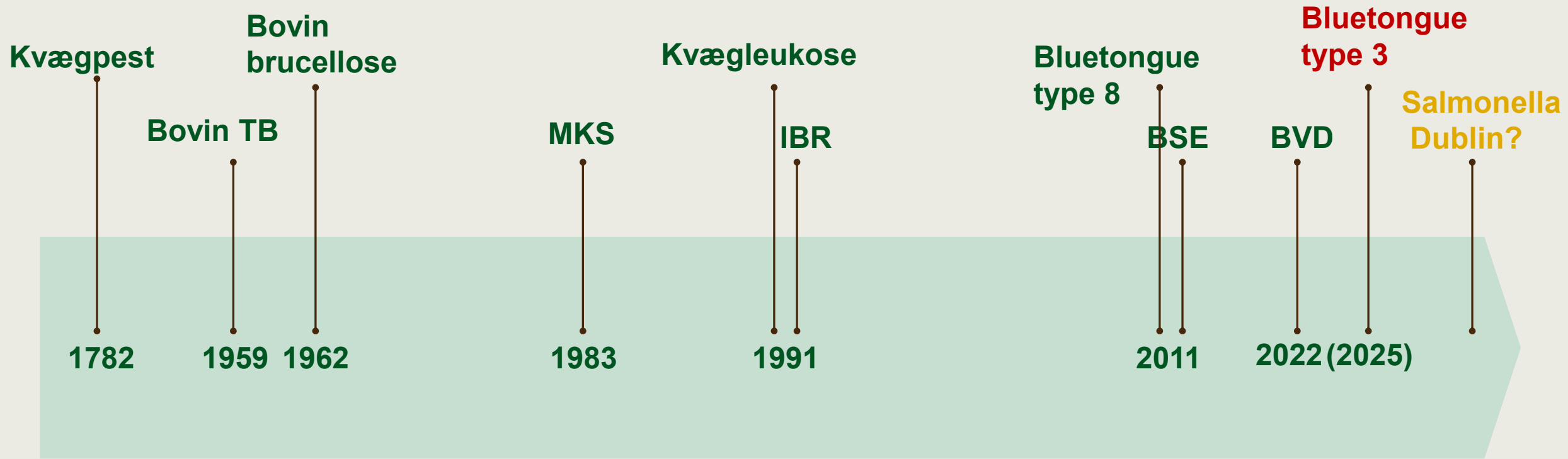
- Første gang konstateret i kvæg i USA i 2024
- Mindst to uafhængige smitteoverførsler fra fugle til kvæg
- Spredt til en stor del af de amerikanske stater ved handel med kvæg
- Flere personer smittet af kvæg med milde symptomer
- De europæiske HPAI-stammer kan også smitte til kvæg!
(kvæg smittet i Holland, får i England)

Fugleinfluenza i fjerkræ og vilde fugle (dato 12/2-26)

Rød fjerkræ: Seneste 4 uger
Blå vilde fugle: Seneste 4 uger
Grå: Seneste 12 mdr.

Udryddelsesprogrammer i dansk kvægbrug

Bekæmpelse af kvægsygdomme i dagens Danmark

Kompliceres af strukturudviklingen:

- Store malkekvægsbedrifter med mange dyr på samme ejendom
- Flere ejendomme pr. bedrift
- Mange flytninger mellem ejendomme
- Mange udadvendte kontakter – også til udlandet!

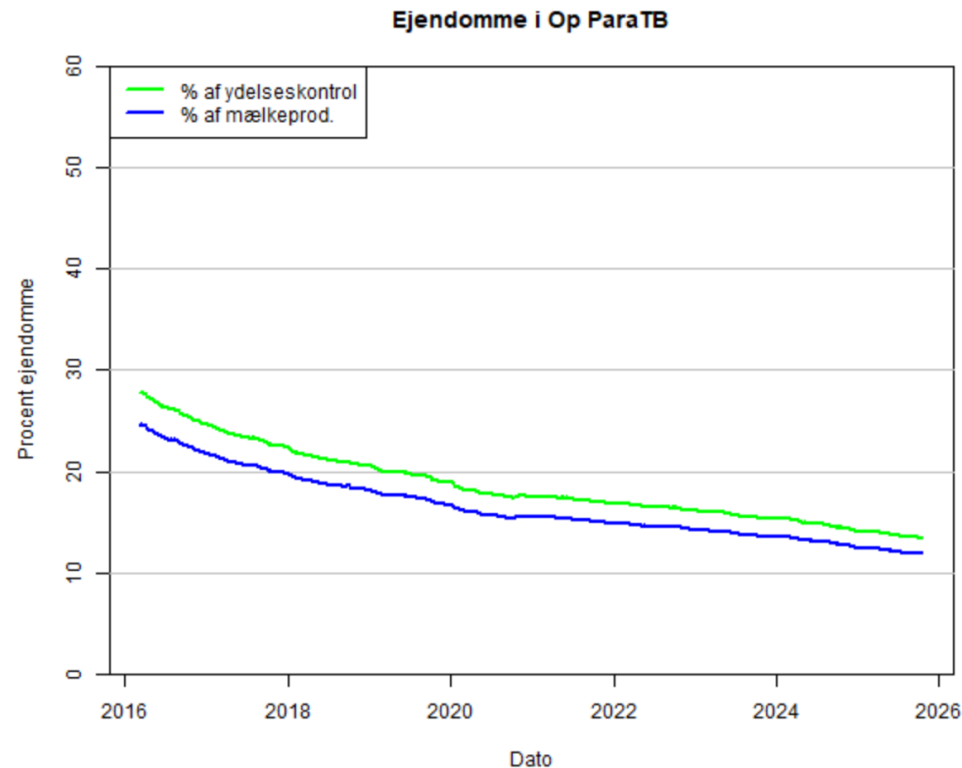
Det er ikke bæredygtigt, hvis en bedrift ikke kan bekæmpe og kontrollere en smitsom sygdom!

Andre kvægsygdomme

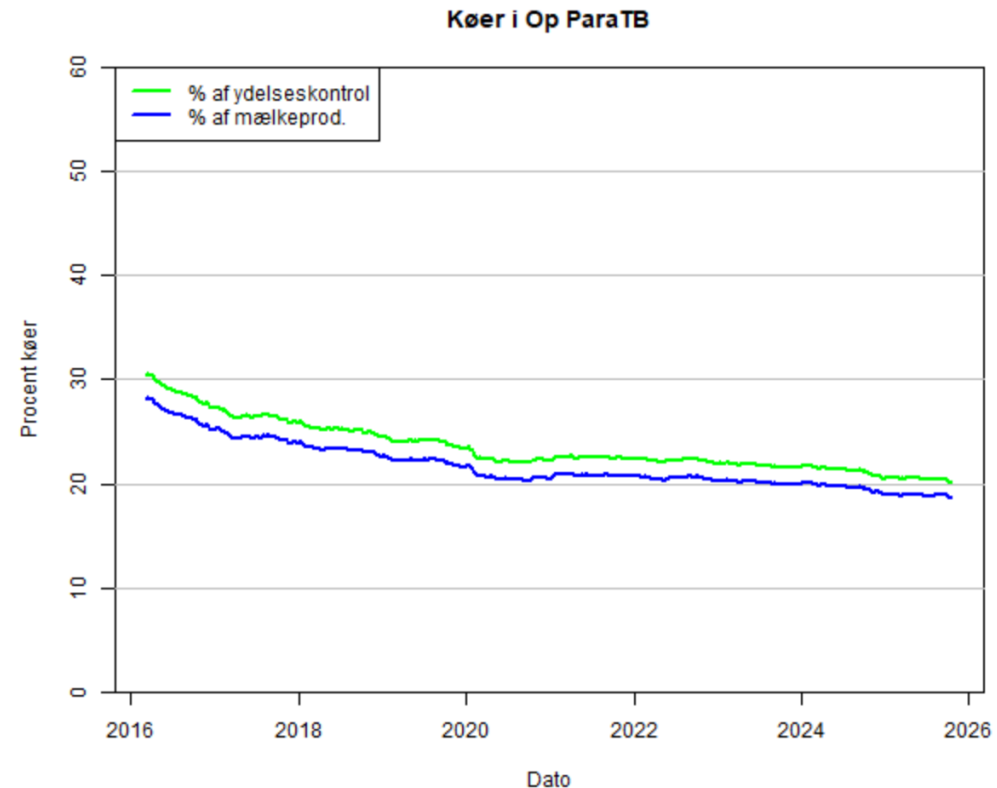
Paratuberkulose

Anmeldepligtig

Frivilligt program 'Operation Paratuberkulose' siden 2006

Graftid: ma 20 okt 2025 kl 07:13

Graftid: ma 20 okt 2025 kl 07:13

Paratuberkulose

- Paratuberkulose blev gjort anmeldepligtig den 1. juli 2022.
- For perioden 1/7-22 til 24/9-25 er der registreret ? kliniske mistankersager.
Heraf er ? registreret som smittede

Paratuberkulose

- Paratuberkulose blev gjort anmeldepligtig den 1. juli 2022.
- For perioden 1/7-22 til 24/9-25 er der registreret **7** kliniske mistankesager. Heraf er 3 registreret som smittede